

CASTELLS CATALANS

LA RÀPITA

Nom del castell: La Ràpita
Data de construcció: IX
Municipi: Vallfogona de Balaguer
Comarca: Noguera
Altitud: 274 m
Coordenades: E 0.833611 N 41.7875
(Geogràfica - ETRS89)
Com arribar-hi: situat ben a prop de carretera C-148a des de la qual s'entra a Balaguer una vegada deixada la C-53

Castell de la Ràpita és una edificació d'origen àrab situat al poble de La Ràpita, municipi de Vallfogona de Balaguer (Noguera).

Història

El topònim indica l'origen islàmic i el tipus d'assentament que s'hi va desenvolupar: una «*ràbita*», fortalesa militar amb funció de guaita que va evolucionar a un lloc de retir, una mena de monestir musulmà on es desenvolupava una vida austera dedicada a l'oració. La primera notícia escrita és de l'any 1090, al moment de la seva conquesta per part del comte d'Urgell Ermengol IV i la seva esposa Adelaida els quals atorgaren dues almúnies a la Ràpita assenyalant-ne les afrontacions. L'any següent els comtes cediren al monestir de Santa Maria de Ripoll «*Rapitan que est ante Balaguer*». L'any 1105, mentre assetjaven Balaguer, el comte regent Pedro Ansúrez i Guerau Ponç II de Cabrera signaren un conveni amb Ramon Berenguer III de Barcelona i, a canvi d'ajut, l'hi donaven la meitat del castell de la Suda de Balaguer i «*ipsum castellum de Nummur vel de Rabita*»... que es creu que s'ha d'identificar amb el castell de la Ràpita.

El 1375, Berenguer d'Erill, bisbe d'Urgell, donà la col·lació de la Ràpita a Arnau Seguí. El 1381 i el 1414, respectivament, el lloc era de la madona d'en Cervera i de Joan de Cervera. Segons el fogatge de 1381, el castell pertanyia a la família Cervera. El 1414 Jaume II d'Urgell, darrer comte d'Urgell establí el seu centre d'activitats al castell de La Ràpita. Més tard, Ferran d'Antequera, cedi

Dos vessants de la torre del castell.

el lloc als Vega, qui entroncaria posteriorment amb els Copons, Oluja, Sentmenat i Casanova.

El 1532, Llúcia i Jerònima d'Àger, filles de Tristany d'Àger, senyor de la Ràpita, vengueren el castell a la ciutat de Balaguer per 50.000 sous barcelonesos. Sembla que fou destruït i convertit en mas arran de la guerra de Successió. En l'actualitat el castell, que està habitat, pertany als Duc de Maqueda, que han restaurat el castell (1963-1965) i també la seva capella, antiga parròquia, de Santa Margarida.

Arquitectura

La Ràpita és un edifici amb dos torres de planta rectangular de 10,60 m x 5,50 m, construïda a base de carreus de pedra sorrenca. De la construcció islàmica sols resta una torre que constitueix l'ala nord de l'edifici, situada a la dreta de la porta d'entrada. Del parament original es conserven onze filades a la cara nord i al tram visible de la cara oest que representen uns 7,6 m. En la cara est hi ha set filades, que representen uns 5,80 m. Gràcies al treball de camp arqueològic de Ll. Díez Coronel, se sap que la torre està assentada directament sobre la terrassa natural de graves quaternàries, no té fonamentació, i és completament massissa, a base de carreus disposats de manera idèntica que a l'exterior. Tots els

Imatge del conjunt del castell.

carreus estan col·locats en sec fins a una alçada de 4,70 m on el mur té un gruix de 1,20 m. Les juntes de guix que avui es veuen són fruit d'una restauració dels anys seixanta. Malgrat l'erosió, encara es pot veure que la majoria d'ells tenien un encoixinat no gaire marcat. Del parament actualment visible, destaquen una majoria de carreus ben escairats, disposats a través i d'uns 30 i 60 cm d'ample per 70 cm d'alt, alternant-se amb alguns de mides més grans com el que arriba a 3,85 m.

La torre disposava d'una sabata lleugerament esglaonada formada per tres filades amb una alçada màxima d'1,90 m que era present en les quatre cares de la torre malgrat que avui sols es conserva intacta a la cara nord i el tram visible de l'oest.

Pel que fa a la datació i tenint en comte els paral·lels constructius propers (per exemple, les muralles de Balaguer i Osca), se situa en època islàmica, a la segona meitat del segle IX.

Extret del web:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_la_Ràpita

Elena Fàbregas

Jordi Gironès

Maig de 2015

